

Årsmelding 2023

Nasjonalt utvalg for gransking av uredelighet i forskning

Innhold

Innhold	2
Sammendrag	2
1. Om Granskingsutvalget	2
1.1 Oppgaver	2
1.2 Medlemmer	3
1.3 Sekretariatet	3
2. Granskingsutvalgets virksomhet i 2023	3
2.1 Møter	3
2.2 Institusjonsbesøk	3
2.3 Seminar	4
2.4 Saker	4
2.5 Høringer	4
2.6 Oppdrag i tildelingsbrevet for 2022 - rapporteringsveileder er justert	4
2.7 Internasjonalt	5
2.8 Media	5
3. Lovtolkningsavklaringer fra Kunnskapsdepartementet	5
3.1 Hvor langt strekker rapporteringsplikten seg	5
3.2 Til hvor skal en klage på uttalelse om vitenskapelig uredelighet sendes	5

Sammendrag

I 2023 mottok Granskingsutvalget 4 klagesaker, 11 rapporter og 14 henvendelser om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Utvalget oppdaterte i 2023 veilederen om rapportering til Granskingsutvalget og utvalget arrangerte et heldagsseminar med temaene medforfatterskap og institusjonenes ansvar. Utvalget innhentet også to lovtolknings svar fra Kunnskapsdepartementet.

1. Om Granskingsutvalget

1.1 Oppgaver

Granskingsutvalget er en faglig uavhengig del av forvaltningsorganet De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK). Utvalget er lovfestet, jf. Lov av 28. april 2017 nr 23 om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven) § 7, og har følgende oppgaver:

- Behandle klager i saker der en forskningsinstitusjon har konkludert med at en forsker har opptrådt vitenskapelig uredelig
- Veilede om behandling av uredelighetssaker
- Motta rapporter fra forskningsinstitusjoner om behandlingen av saker som gjelder mulige alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer.
- Behandle saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer på eget initiativ
- Vurdere uredeligheten i saker som er pålagt til Kunnskapsdepartementet etter universitets- og høyskoleloven § 4-13 første ledd

Granskingsutvalget skal avgi en offentlig årsmelding om sin virksomhet, jf. forskrift av 5. mars 2018 nr 321 om forskningsetiske komiteer og utvalg (forskningsetikkforskriften) § 8.

1.2 Medlemmer

Kunnskapsdepartementet oppnevner Granskingsutvalgets medlemmer.

Oppnevningsperioden for sittende utvalg er 1. januar 2022 til og med 31. desember 2025.

I 2023 har Granskingsutvalget hatt denne sammensetningen:

Irene Vanja Dahl (leder), Geir Sverre Braut (nestleder), Jette Kofoed, John-Arne Skolbekken, Ida Skaar, Biplab Kumar Datta, Markus Hoel Lie og Nina Johannesen.

Følgende var i 2023 oppnevnt som varamedlemmer, i numerisk rekkefølge:

1 May-Brith Ohman Nielsen, 2 Jakob Elster, 3 Norunn Myklebust (fra høst 2023).

Varamedlemmene møter fast på Granskingsutvalgets møter.

1.3 Sekretariatet

Sekretariatet ivaretar de daglige oppgavene for Granskingsutvalget, blant annet løpende saksbehandling, veiledning og kontakt med forskningsinstitusjoner, forskere og allmenheten, foredragsvirksomhet, kontakt med de øvrige nasjonale forskningsetiske komiteene og deltakelse i det europeiske nettverket European Network for Research Integrity Offices (ENRIO). Sekretariatsrollen for Granskingsutvalget har i 2023 blitt ivarettatt av sekretariatsleder Ragnhild Aursnes Dammen.

2. Granskingsutvalgets virksomhet i 2023

2.1 Møter

Granskingsutvalget avholdt fem møter i løpet av 2023, hhv. 15. februar (fysisk møte i tilknytning til årskonferansen), 24./25. april (fysisk møte i tilknytning til institusjonsbesøk), 7. juni (I FEK sine lokaler), 16. oktober (digitalt) og 27. november (digitalt). Utvalget bestemte i 2023 at 2-3 møter per år avholdes digitalt, blant annet av miljøhensyn.

2.2 Institusjonsbesøk

Granskingsutvalget gjennomførte to institusjonsbesøk i 2023. Disse ble gjennomført i tilknytning til utvalgsmøtet 24./25. april. Utvalget besøkte forskningsinstituttet NORCE den

24. april og Havforskningsinstituttet den 25. april. Formål: Gjensidig informasjonsutveksling. Granskingsutvalget informerte om sine roller og sin virksomhet. Institusjonene informerte om hvordan de arbeider med å fremme god forskningskultur og hvordan de behandler saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer.

2.3 Seminar

Granskingsutvalget arrangerer et seminar annethvert år. Et slikt seminar ble arrangert 1. november på Litteraturhuset i Oslo. Temaet var todelt, medforfatterskap og institusjonenes ansvar. Seminaret hadde plass til 65 deltakere og seminaret ble fulltegnet.

2.4 Saker

Granskingsutvalget mottok 4 klagesaker i 2023. Det ble avgitt en uttalelse i en av disse den 12. september 2023. Uttalelsen er å finne på FEK sine nettsider under Granskingsutvalget. Behandlingen av de 3 øvrige klagesakene fortsatte inn i 2024.

Utvalget mottok 11 rapporter (jf. forskningsetikkloven § 6 fjerde ledd) fra forskningsinstitusjoner i 2023.

Granskingsutvalget mottok 14 henvendelser i 2023 som gjaldt mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer.

I tillegg mottok og besvarte Granskingsutvalget/sekretariatet en rekke generelle henvendelser knyttet til hvorledes loven og lovens system er å forstå.

Utvalget behandlet ingen saker på eget initiativ og mottok ingen saker på å vurdere uredeligheten i saker som er påklaget til Kunnskapsdepartementet etter universitets- og høyskoleloven § 4-13 første ledd.

2.5 Høringer

Granskingsutvalget deltar jevnlig i FEKs felles arbeid med å sende svar på høringer og bidro inn i de aktuelle høringer i 2023.

2.6 Oppdrag i tildelingsbrevet for 2022 - rapporteringsveileder er justert

Kunnskapsdepartementet ga oppdrag til Granskingsutvalget i tildelingsbrevet til FEK for 2022, om i løpet av 2022 å vurdere om det burde gjøres endringer i utvalgets veileder til forskningsinstitusjonene om rapportering av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Som del av å gjennomføre denne vurderingen innhentet utvalget i 2022 innspill fra forskningsinstitusjonene. Henvendelsen ble sendt ut til ca 108 forskningsinstitusjoner og 21 av disse svarte. På bakgrunn av innspillsrunden og etter selvstendige vurderinger i utvalget kom utvalget til at det ville være hensiktsmessig å gjennomføre noen justeringer i veilederen. Kunnskapsdepartementet ble informert skriftlig om konklusjonen i desember 2022 og ble samtidig informert om at Granskingsutvalget planla å gjennomføre disse justeringene i løpet av 2023.

Granskingsutvalget nedsatte i 2023 en arbeidsgruppe for gjennomføringen av justeringene i veilederen. Arbeidsgruppen hadde et fysisk og to digitale møter i løpet av året. Arbeidet med å justere rapporteringsveilederen ble ferdigstilt i desember 2023. Samme måned ble KD informert om de gjennomførte justeringene. Justert og gjeldende veileder er å finne på FEK sine nettsider under Granskingsutvalget.

2.7 Internasjonalt

De nasjonale forskningsetiske komiteene er medlem av European Network for Research Integrity Offices (ENRIO), et europeisk nettverk for gjensidig informasjonsutveksling og læring på området forskningsintegritet. ENRIO-møtene avholdes to ganger pr år og sekretariatsleder for Granskingsutvalget deltok i 2023 på møtene i april og september og sitter også som FEK sin representant i generalforsamlingen.

Sekretariatsleder har videre deltatt på ENRIO-konferansen som arrangeres hvert annet år. I 2023 ble konferansen arrangert i Paris og sekretariatsleder deltok med poster med tittelen «Can Norway investigate misconduct in research publications from another country?».

Sekretariatsleder har også i 2023 deltatt i møte med delegasjon fra Thailand. Et besøk til FEK for gjensidig læring.

2.8 Media

Granskingsutvalgets leder og nestleder, har ved flere anledninger i løpet av året blitt kontaktet av og uttalt seg i/til media om spørsmål relatert til Granskingsutvalgets fagområde.

3. Lovtolkningsavklaringer fra Kunnskapsdepartementet

Granskingsutvalget har i 2023 bedt om to lovtolkningsavklaringer fra Kunnskapsdepartementet.

3.1 Hvor langt strekker rapporteringsplikten seg

Knyttet til rapporteringsplikten til Granskingsutvalget, sendte utvalget en henvendelse til KD i 2023. Henvendelsen gjaldt hvor langt rapporteringsplikten strekker seg og forholdet til personvernbestemmelser og GDPR. Utvalget mottok svar fra departementet.

3.2 Til hvor skal en klage på uttalelse om vitenskapelig uredelighet sendes

Fordi det viste seg å være forskjellige forståelser i sittende Granskingsutvalg, i tidligere Granskingsutvalg og på noen institusjoner, ba utvalget om KDs svar på følgende spørsmål: Til hvor skal klager på uttalelser om vitenskapelig uredelighet sendes? Utvalget mottok svar fra KD om at slike klager skal sendes til den forskningsinstitusjonen som har avgitt uttalelsen.